

SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik

Het SOK-Bestuur:

Ton Breuls Voorzitter a.i.
Erwin Geuskens Secretaris a.i.

SOK-Ledenadministratie:

Ger Beckers, Moesdaal 65, 6228 HX Maastricht, Telefoon: 043 - 367 08 57, E-mail: pghbeckers@ziggo.nl

SOK adres Secretariaat:

Hans Ogg, Raadhuisstraat 31, 6336 VH Hulsberg, Telefoon: 040 - 291 05 55, E-mail: secretariaat@sok.nl

E-mail SOK:

sok@nhgl.nl

De SOK is geassocieerd met "Subterranea Britannica". www.subbrit.org.uk

Bestuur Stichting ir. D.C. van Schaik:

Jim Janssen	Voorzitter a.i.	06 - 5268 34 60	mail@jimjanssen.nl
Moses Rathbun	Secretaris	043 - 363 64 40	mrathbun@kpnmail.nl
Bram Borsboom	Penningmeester	043 - 367 05 17	bramborsboom@home.nl

Stichting ir. D.C. van Schaik:

www.vanschaikstichting.nl

Technische Commissie Stichting ir. D.C. van Schaik:

Olav Hensing, Mgr. Soudantstraat 5, 6226 GC Maastricht, Telefoon: 06 - 557 78 846

Redactie SOK-Medelingen:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne/Riemst, Telefoon: 0032 - 12 - 45 40 59

E-mail: tbreuls@telenet.be

Redactie SOK-Info:

John Hageman, Op de Bannet 47, 6223 GD Itteren, Telefoon 043 - 364 54 19

E-mail: john.hageman@planet.nl

De SOK op Internet:

www.sok.nl

Webmaster: Ger Goessens

mail@gergoessens.nl

SOK-Ledenavonden:

SOK-Ledenavonden worden iedere 2^e vrijdag in de maanden januari, maart, mei, september en november gehouden in het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

Aanvang 19.30 uur.

Groeven SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik:

De SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik hebben diverse groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Informatie in verband met het bezoeken van deze groeven is te vinden op de laatste pagina van deze SOK-Info.

Voorpagina: Zonneberg (foto: Erwin Geuskens)

Nieuwe leden

lid nummer NHGL: 10628
Robrecht Schmitz
p/a Defesche,
Maastrichtse Smedenstraat 15,
6211 GK Maastricht
Robrecht.schmitz@alumni.ulg.ac.be

Adres wijzigingen

Geen.

Programma ledenavond 9 januari

We beginnen uiteraard met bestuurlijke mededelingen en eventuele verslaggeving van de werkgroepen.

Enkele SOK-leden zijn bezig met het samenstellen van een nostalgische dia-avond. Verder zal Frans Willems een korte film over de Roosburgramp laten zien.

Vorige ledenavond

De avond begon met een korte inleiding waarin John Hageman het verloop van de avond voorstelde.

Hans Ogg deelde mee aangaande het SOK-bestuur, dat het bijna geheel gevormd is. Tot zich een vervanger aandient neemt hij de taak van voorzitter (ad interim) over van Ton Breuls. Erwin Geuskens zal de titel van secretaris dragen vanaf 1 januari. Verder zal het bestuur bemand worden in de volgorde van minder jong naar jong, door Kevin Amendt, John Hageman, Ton Breuls en Frans Willems.

Ton Breuls deed als volgende een oproep waarbij hij in het kort vroeg om medewerking bij zijn werkgroep over de groevenfauna.

Vervolgens deden Joep Orbons en René Haemers hun verhaal over de klimaat-schommelingen in de ingangsgebieden van de Zonneberg. Tevens deden ook zij een oproep aan geïnteresseerden om mee te helpen in dat project.

Tot de pauze hield Kevin Amendt een lezing over de smokkelwegen ter hoogte van het zuidelijk gangenstelsel van de Sint Pietersberg tijdens de 1ste Wereldoorlog. Tevens stelde hij tijdens de pauze enkele afbeeldingen, krantenknipsels en kaartmateri-

aal ten toon. Tijdens diezelfde pauze werd literatuur met mergelgerelateerde artikelen te koop aangeboden. Mooie aanvullingen voor de SOK-avond trouwens.

Na deze pauze ging Kevin verder met een verhaal over de bestaande en verdwenen toegangen van de St.Pietersberg.

Alles tesamen zorgde dat weer voor een mooi gevulde avond.

Frans Willems

Oproep van de Vlinderstichting voor wintertellers!

Overwintert de Oostelijke vos? Vleermuistellers let op! Oostelijke vossen waren nog nooit bewust waargenomen in Nederland maar in juli was het raak. Een heuse invasie oostelijke vossen bereikte vanuit het noordoosten ons land. Zij kozen vooral voor de duinen, maar ook elders waren waarnemingen. Na 20 juli waren er nog slechts incidentele meldingen. Waar waren ze gebleven? Zijn ze doorgevlogen naar Engeland en Frankrijk? Of zijn ze gaan overwinteren? Een enkel exemplaar liet zich inderdaad zien in Engeland en België, dus blijkbaar zijn er wel door gevlogen, maar veel waren dat er niet. De oostelijke vos vliegt in zijn normale verspreidingsgebied in de zomer maar enkele weken om vervolgens als volwassen vlinder al snel te gaan overwinteren. In het vroege voorjaar wordt hij dan weer actief en plant zich voort. Zouden de Nederlandse vlinders dat ook doen?

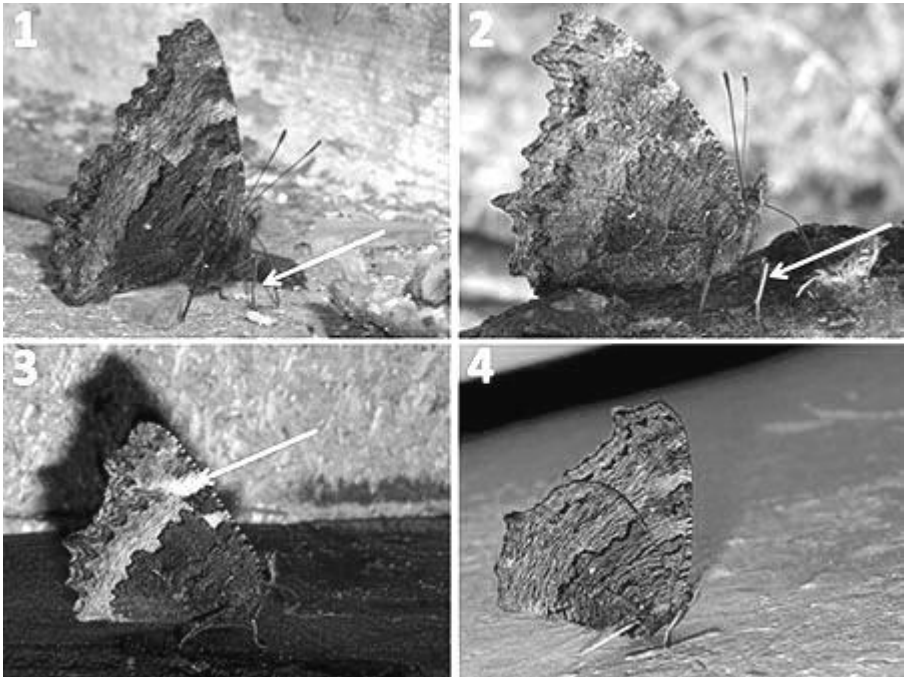
Op 2 augustus kwam er een eerste aanwijzing. In een klein bunkertje in de duinen van Noord-Holland vond Luc Knijnsberg tijdens een inspectie 13 dagpauwogen vrij aan het plafond. Dit bunkertje heeft ook een ventilatie schacht naar buiten die was afgedekt met een dikke steen. Tot zijn stomme verbazing zag hij hier twee oostelijke vossen gebroederlijk tegen elkaar aan hangen.

Hiermee was het bewijs geleverd dat de oostelijke vos dus wel degelijk in Nederland in overwintering gaat. Nu is het afwachten of de soort hier ook echt succesvol de winter kan overleven. We hopen dat de controleurs van de winterverblijfplaatsen van vleermuizen goed willen opletten of ze de soort ook overwinterend vinden.

Overwinterende vlinders

Twee soorten dagvlinders worden regelmatig door vleermuistellers aangetroffen in de verblijfplaatsen: **kleine vos** en vooral **dagpauwoog**. Eenmaal is ook een **grote vos** gevonden en deze soort lijkt ook de laatste jaren talrijker te worden dus ook die kan in bunkers en ijskelders overwinterend worden gevonden. Sinds dit jaar kan er dus ook een **oostelijke vos** tussen zitten. We zijn erg benieuwd of en hoeveel er dat zijn en zouden wel erg graag foto's zien van de vondsten.

De vier soorten dagvlinders die 's winters in vleermuisverblijven kunnen worden gevonden:

1. grote vos: donkere poten
2. oostelijke vos: lichte (geelachtige) poten
3. kleine vos: kleiner en meer lichte tekening op voorvleugel
4. dagpauwoog: geheel donker

Kars Veling, Vlinderstichting

Werkgroep biologie

Een tijdje geleden hebben een aantal van jullie aangegeven dat je deel zou willen nemen aan de Werkgroep Biologie. Inmiddels zijn de plannen daarvoor verder uitgewerkt. Ton heeft, in overleg met John en Hans, een startdocument opgesteld. Dat document heeft de status van een discussiestuk. We sturen het toe aan degenen die zich geïnteresseerd hebben getoond, maar voor het geval dat je alsnog wilt aansluiten volstaat een mail aan Ton of Hans. Dat het een discussiestuk is, betekent voor ons dat je wordt uitgenodigd na te gaan waar verbeteringen mogelijk zijn, wat over het hoofd is gezien of welke andere invulling wellicht betere kansen op succes biedt.

Het is dus heel nadrukkelijk geen document waarvan we vragen dat jullie er in deze vorm mee instemmen.

Dat is ook conform de opzet van de werkgroep: in onze visie is het een groep zonder hiërarchische ordening (wat niet wil zeggen: zonder coördinatie) waarbij iedereen een eigen rol en inbreng heeft. Zo zullen er bijv. waarnemingskaarten ontworpen moeten worden, moeten vastleggingsafspraken gemaakt worden, moet een database opgezet worden, etc. Over jullie mogelijke inbreng daarin en over een verdere concretisering van het startdocument willen we graag met de hele groep praten.

Ook moeten we vaststellen op welke groeves ons onderzoek zich in eerste instantie gaat richten. Naast de groeves waar leden van ons al regelmatig komen, zouden ook groeves van het Limburgs Landschap mogelijk onderzoeksterrein vormen. Limburgs Landschap heeft al bij monde van Carlo van Seggelen aangegeven veel voor een dergelijk onderzoek te voelen. Het gaat dan in concreto om de volgende groeves:

- Grote Bonsdaelgroeve
- Ster van Parijs
- NATO-groeve (Cannerberg; intensief gebruik)
- Viltergroeve
- Slangenberg (deels)
- Mussenput (deels)
- Gasthuisdelgroeve 4
- Groot Welsden
- Schenkgroeve (deels) – vooral hier wil LL onderzoek verricht zien.
- Kasteelgroeve
- Aardappelgrotje
- Barbequegrotje
- Paradijsbergske 1 en 3
- Tunnel Curfsgroeve
- Barakkengroeve (deels)

We zullen daarin een beredeneerde keuze moeten maken. Ook moeten we afspreken hoe we zaken praktisch inrichten: hoe verloopt de in- en externe communicatie; hebben we gezamenlijke activiteiten op specifieke dagen; etc.?

Als we deze zaken verricht hebben, zullen we het voorstel ook aan andere partijen presenteren, m.n. aan Limburgs Landschap in kader van vergunningen. Ook gaan we op basis daarvan binnen het NHGL (wellicht ook via het maandblad) experts buiten de SOK zoeken.

Ton Breuls

Werkgroep Ontginning Groeven

Ook in deze SOK-Info wordt weer een overzicht gegeven van de activiteiten van de Werkgroep Ontginning Groeven (WOG). Dit verslag (dat gepland staat als vast item in iedere SOK-Info) is tevens de update voor de werkgroepleden zelf.

Handboek en bijeenkomsten

Er is sinds het verschijnen van de laatste SOK-Info geen update geweest van het handboek en er is nog geen volgende bijeenkomst gepland.

Werkgroepleden

Tijdens de bijeenkomsten is onder andere uitleg gegeven over 'Hoe moeten we beginnen' met een onderzoek naar de ontginning. Het antwoord is dat het een eerste stap kan zijn om op een plattegrond van een aantal gangen te noteren welke gereedschapssporen zichtbaar zijn op de wanden. Wij hebben vooralsnog nog niets concreets ontvangen.

Wel zijn Hans Ogg en Frans Willems gestart en zijn voornemens om meerdere aspecten uit het handboek (gecombineerd met hun eigen kennis en ervaring) te gebruiken in een onderzoek naar de ontginning. Mike Lahaye heeft, als een nieuw lid, aangegeven dat hij graag actief wilt zijn met onderzoek en de benodigde informatie gevraagd om een start te kunnen maken om de ontginning van een groeve te bestuderen. Daarnaast weten we dat een aantal WOG-werkgroepleden bewust met het onderwerp bezig is tijdens bergtochten en dat de WOG voor meerdere berggeïnteresseerde een eyeopener is wat betreft het bekijken van gereedschapssporen en alles dat te maken heeft met het primair gebruik van de mergelgroeven.

Namens de WOG: Peter Jennekens en Kevin Amendt.

Reclame tekeningen

In het gangenstelsel Zonneberg en in gedeeltes van Slavante staan reclame tekeningen die aangebracht werden voor inkomsten vanwege toeristische rondleidingen.

Wie heeft enig idee welke tekst oorspronkelijk stond op de bijgevoegde reclame tekening? Wij zouden graag tips en informatie over deze reclametekening ontvangen, waarop wij alleen de tekst S GAR duidelijk herkennen.

De andere reclame tekeningen die wij in het RRB gebied van de Zonneberg geïnventariseerd hadden, zijn:

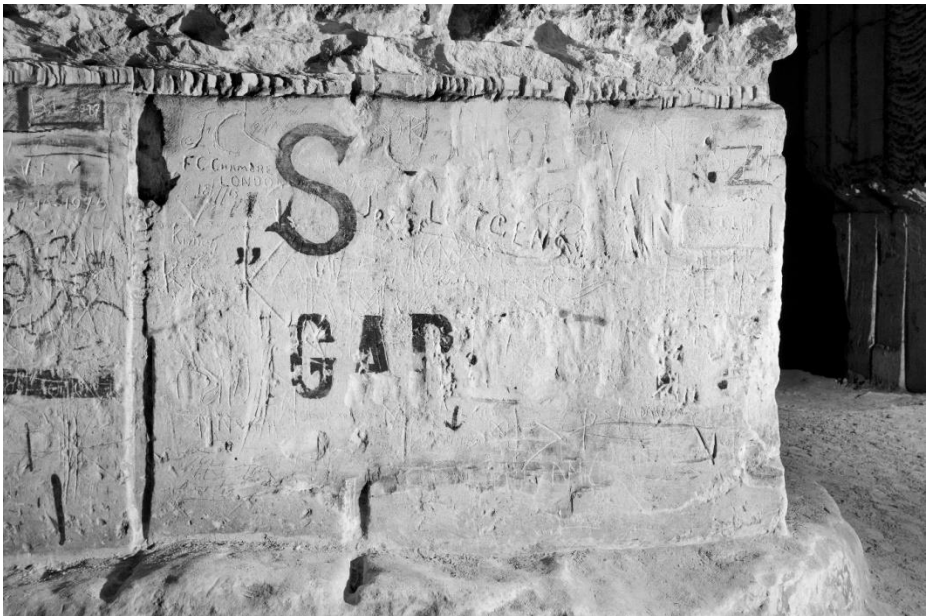
- Grand Hotel du Levrier et de l'Aigle noir

- Bols
- Alpha Margarine
- Van Houten Cacao
- Molenaars Kindermeel
- Pax Rotterdam Holland Bonbons Chocolade...
- Peinture Bogaerts en Co.
- Hotel Claessens
- de bewuste S...Gar (zie foto)

Hebben wij iets over het hoofd gezien?

Heeft iemand interessante informatie over deze reclame tekeningen?

Laat weten...

contactadres: Erwin Geuskens of secretariaat@sok.nl

Lezers,

Ik ben begonnen met periodiek een problematisch opschrift aan enkele SOK-leden toe te sturen. Meer ogen zien waarschijnlijk eerder een oplossing. Het gaat uitsluitend om het ontcijferen van het opschrift. De exacte vindplaats is niet relevant. Vermelding in SOK-Info is geen must, maar is wel mogelijk. Iedere deelnemer mag ook zelf problematica toezenden. Je reageert alleen als je wilt reageren; vrijheid blijheid. Wil je niet meer participeren, dan is één mailtje genoeg. Het is een eerste aanzet voor een (digitale) werkgroep Paleografie. Uiteraard kunnen we via de computer ook elkaar breed informeren over andere zaken die met het transcriberen van oud schrift te maken (kunnen) hebben. Maar dat moet groeien. Mocht je belangstelling hebben, mail dat even en ik voeg je toe aan het adressenbestand.

Voor de goede orde voeg ik de tekst toe die ik een zevental m.i. geïnteresseerden heb doen toekomen.

Ik was van plan geïnteresseerden periodiek een opschrift toe te zenden dat min of meer problematisch te ontcijferen is. Herkomst is in principe niet belangrijk; het transcriberen wel. Meer ogen zien eerder oplossingen.

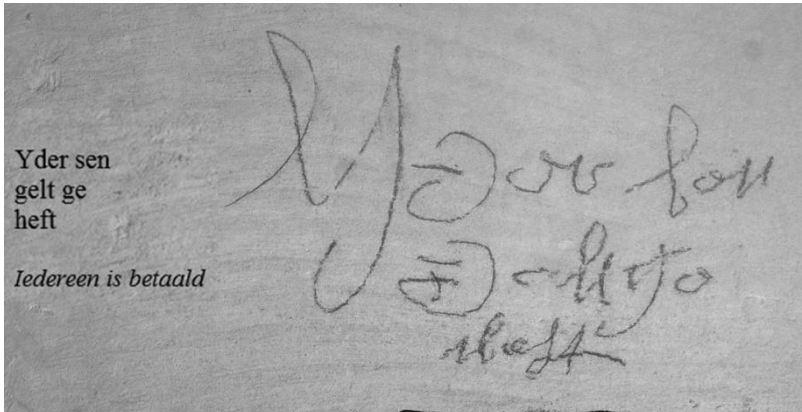
Het eventuele resultaat zou, met toestemming, naamsvermelding en eventueel vermelding van herkomst (mag anoniem blijven), een periodieke bijdrage kunnen worden in de SOK-Info.

Ik heb op goed geluk een aantal SOK-leden aangeschreven waarvan ik denk dat ze belangstelling zouden kunnen hebben. Uitbreiding van deelnemers (tips graag) wordt toegejuicht.

Zullen we het een kans geven?

Ik laat een tweetal voorbeelden zien die aan de orde geweest zijn. Heb je hier opmerkingen of aanvullingen op, schroom niet en reageer.

John Hageman

Het bijzondere opschrift (4)

Eenieder die wel eens door een mergelgroeve dwaalt en zijn of haar ogen de kost geeft komt ze tegen: bijzondere opschriften. Een opschrift dat de aanschouwer bezighoudt. Ook wanneer deze de groeve al verlaten heeft. Het opschrift dat intrigeert, ontroerd, de nieuwsgierigheid prikkelt, verbaasd, doet glimlachen of om een andere reden de moeite waard is.

In deze reeks staat in elke SOK-Info een bijzonder opschrift in de belangstelling. Het leuke aan deze reeks: iedereen kan meedoen want iedereen kent wel een bijzonder opschrift. Alles mag, er zijn geen regels. Een stukje tekst met een foto kunnen aan de redactie van de SOK-Info gemaild worden.

Dood aan de moffen

Het is goed zoeken, maar toch kunnen we in de mergelgroeven opschriften vinden uit de 'Grote Oorlog'. Enkele nummers van Sok-Info geleden toonde ik al een alleraardigst opschrift uit de Nieuwe Groeve achter St. Joseph. Deze keer een opschrift gevonden in groeve de Grote Dolekamer. Deze oude groeve, met een zeer fraai onderaards landschap, telt vele oudere opschriften. Dit is een van de opschriften die er, wat mij betreft, uit springen. De houtskool tekening en tekst is een duidelijke boodschap aan 'den mof' die in 1914 het Belgische land onder de voet liep en vervolgens vier jaar lang de bevolking met harde hand onder de duim hield. Ook van dit opschrift blijft de maker helaas anoniem. Zijn of haar boodschap staat maar liefst honderd jaar op de mergelwand en met een beetje geluk nog eens honderd jaar. De tekst van het opschrift luidt: "mort aux boches" oftewel, "dood aan de moffen". Klare taal. Om de tekst kracht bij te zetten is er een skelet met 'Pickelhaube', de karakteristieke Duitse punthelm bij getekend. Ook is een ijzeren kruis afgebeeld, de Pruisische dapperheidsonderscheiding. De maker zal ongetwijfeld een Waal zijn geweest. Mogelijk een vluchteling die hier ongezien en anoniem zijn hart luchtte.

John Caris

Mede SOK-kers,

Een tijdje geleden heb ik een compilatie gemaakt van informatie over de Nederlandse vleermuizen. Het werkstuk is onderverdeeld in een zestal hoofdstukken die samengevoegd kunnen worden tot een soort reader.

Ik heb hoofdzakelijk gebruik gemaakt van gegevens uit de "Handleiding voor het inventariseren en determineren van Nederlandse vleermuissoorten met behulp van bat-detectors" (W.Helmer, H.J.G.A.Limpens, W.Bongers) en van "Herkenning van Nederlandse vleermuissoorten aan hun geluid" (Herman Limpens, Hans Hollander, e.a). Aangevuld met losse informatie uit andere bronnen.

Ik dacht dat het misschien interessant zou kunnen zijn voor vleermuisgeïnteresseerden. Zeker omdat op dit moment weer de periodieke jaarlijkse wintertellingen in de onderaardse kalksteengroeven plaatsvinden.

John Hageman

Echolocatie

Grote Hoefijzerneus:

“bieb” lijkt op morse seinen, wieb bieb bieb bieb (80 kHz), Doppler effect, bereik 10 m, piek 80/83 kHz

Kleine Hoefijzerneus:

zelfde als Grote Hoefijzerneus, piek 110 kHz, wie wie wie wie wie wie, bereik 5 m, piek 110 kHz

Tweekleurige Vleermuis:

zeer regelmatige pjieww – pjoews (25/30 kHz), bereik 75 m, piek 25 kHz, niet de karakteristieke haperingen van de Laatvlieger

Mopsvleermuis:

regelmatige, harde smakkende tikken met een zacht tikje re tussendoor, lijkt op castagnetten geluid, bereik 50 m, piek 30/45 kHz

Grijze Grootoorvleermuis:

zacht “knallende tikken” (afzonderlijk hoorbaar), tak tak tak tak tak, jagen dicht bij de vegetatie, bereik 5 m, piek 50 kHz

Baardvleermuis:

snel, zeer regelmatig rateltje (“treintje”), droge ratel, tik tik tik tik tik, duidelijk afzonderlijke tikken, bereik 20 m, piek 40/45kHz

Franjestaart:

zeer in snelheid variërend rateltje, vrrrrrrrrt, pulsduur heel kort, dig dig dig dig, géén twee-tact, soms kort regelmatig trrrrit, geluid geeft ijle indruk, bereik 10/50 m, piek 35/45/50 kHz

Ingekorven Vleermuis:

snel, knetterend rateltje, kort pulsen, steeds, gering bereik 5/10 m, digge digge digge digge, piek 45/55 kHz, geen duidelijke piekfrequentie, overall te ontvangen tussen 25/70 kHz

Langoorvleermuis:

langzaam, scherp, tikkend, lijkt op elkaar tikkende kiezelsteentjes, tiek tiek tiek tiek tiek-tiek, tikken nauwelijks afzonderlijk te horen, bereik 5m, piek 45 kHz

Vale Vleermuis:

langzaam, vrij regelmatig, zware pulsen, tikkend tap tap tap tap, soms haperingen, bereik 25m, piek 35/40 kHz

Gewone Grootoorvleermuis:

zeer zacht, vrij regelmatig knetterend rateltje, vrrrrrrrrrrt, fluister sonar, piek 25/60 kHz, open terrein harde, smakkende tikken met het blote oor hoorbaar (piek 20/35), bereik zacht 5 m, hard 50 m

Meervleermuis:

spetterende tikken, relatief traag, snelheid variërend, ritme tjappe tjappe, tjappe tjappe tjappede tjappe, bereik 25/30 m, piek 35/40 kHz, vliegt snel daardoor maar kort te horen, smakkende pulsen, ritme trager dan Watervleermuis, Doppler effect pliep plop plop

Rosse Vleermuis:

melodius twiep – tjow (of pliep plop, of twiet tjok), met harde tjow slagen, traag regelmatig ritme, bereik 60 (twiep) (tjow) 100 m, piek 20/25 kHz (tjow), piek 30/35 kHz (twiep)

Bosvleermuis:

melodius afwisselend ritme pulsen van het twiep-type (of twiet tjiet twiet tjiet), ritme sneller en regelmatiger als Rosse Vleermuis, geluid klinkt hoger, bereik 60 m, piek 30/35 kHz, twiep tje twiep tje

Watervleermuis:

vaak snel in snelheid variërende ratel, tikke tikke tikke tikke tik, tikken zijn afwisselend hard zacht met de klemtoon op tik), twee-tactje, versnelling van de ratel bij bochten, bereik 20/25 m, piek 45 kHz

Gewone Dwergvleermuis:

tje tje tje tje tje tju tju tju tje tje, vrij snel, regelmatig ritme met haperingen, twee - tact, beneden 45kHz en boven 55 kHz twiet toontjes, bereik 25/30 m, piek 45/64 kHz

Ruige Dwergvleermuis:

langzamer ritme, lagere toon, pulsen zwaarder, langer, tie diep tie diep tietie diep tie diep diep diep, pulsen beneden 40 kHz twiet toontjes, geluid doet aan een Laatvlieger denken, bereik 30 m, piek 35/40 kHz

Laatvlieger:

harde tikken, slagen, langzaam ritme, relatief lage toon, lijkt op klappen met gebolde handen, tap ta tap ta tap tap tappap, tjappe tjappe de tjappe tjappe, beneden 20 kHz twiet, bereik 60 m, piek 25/30 kHz

Noordse Vleermuis:

harde, natte tikken, langzamer ritme i.v.m. Laatvlieger, minder haperingen, ta ta ta ta .. taddap taddap ...tap ta ta ta ,bereik 50/60 m, piek 30 kHz

Kenmerken**Dwergvleermuis/Ruige dwergvleermuis :**

snelle, trillende vleugelslag, korte snelle wendingen, heen-en weer jagen langs kort, vast traject, ook overdag jagend, vaker tussen de huizen, klein

Laatvlieger:

maakt een grote indruk, brede vleugels, trage vleugelslag, soms glijvlucht, vaker rondom lantaarnpalen

Watervleermuis:

klein, vliegt laag boven het water, trillende vleugelslag (oeverloper), banen met cirkels, vangt ook met de poten, aan water gebonden, snelle vlucht, raakt het water soms

Meervleermuis:

rechtlijniger vlucht als Watervleermuis, zelfde biotoop, snelle vlieger

Rosse Vleermuis:

zo groot als Laatvlieger, smallere vleugels, grote vlieghoogte (tot 100m), vliegt als zwaluw (er ook tussen!), roeiende rechtlijnige vlucht met plotselinge zwenkingen naar omhoog en omlaag, snelle vlieger, echte boomvleermuis

Bosvleermuis:

snelle, meer trillende vleugelslag i.v.m. Rosse Vleermuis

Baardvleermuis:

kleine vleermuis, vliegt langzaam en gelijkmatig, soms overdag, bij geboomte en water

Franjestaart:

vliegt langzaam en gelijkmatig, ook wel overdag, langs vaste trajecten, bebouwde omgeving, soms cirkelend

Grootoorvleermuis:

ondiepe vleugelslag, afwisselend hoog/laag vliegend, dicht langs vegetatie, "wiekelend", vlinderachtig, "bidt"soms, heel grote oren

Vale Vleermuis:

grote oren, langzame vlucht, groot, “uilachtige” vlucht, vliegt heel laag

Ingekorven vleermuis:

Vliegt in begroeide omgevingen

Langoorvleermuis:

bosrijke omgeving

Nederlandse vleermuizen

*** Hoefijzerneusvleermuizen (Rhinolophidea)**

01 Grote Hoefijzerneus (*Rhinolophus ferrum-equinum*)

02 Kleine Hoefijzerneus (*Rhinolophus hipposideros*)

*** Gladneusvleermuizen (Vespertilionidea)**

- 03 Meervleermuis (*Myotis dasycneme*)
- 04 Watervleermuis (*Myotis daubentonii*)
- 05 Baardvleermuis (*Myotis mystacinus*)
- 06 Brandt's Vleermuis (*Myotis brandtii*)
- 07 Vale Vleermuis (*Myotis myotis*)
- 08 Franjestaart (*Myotis nattereri*)
- 09 Langoorvleermuis (*Myotis bechsteinii*)
- 10 Ingekorven Vleermuis (*Myotis emarginatus*)
- 11 Gewone Grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*)
- 12 Grijs Grootoorvleermuis (*Plecotus austriacus*)
- 13 Mopsvleermuis (*Barbastella barbastellus*)
- 14 Gewone Dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- 15 Ruige Dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)
- 16 Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)
- 17 Noordse Vleermuis (*Eptesicus nilssonii*)
- 18 Tweekleurige Vleermuis (*Vespertilio murinus*)
- 19 Rosse Vleermuis (*Nyctalus noctula*)
- 20 Bosvleermuis (*Nyctalus leisleri*)

Jachtgebieden

kanalen, vaarten	Meervleermuis	0,5 / 1 m	
	Dwergvleermuis	2 / 5 m	
	Watervleermuis	0,5 m	
	Laatvlieger	5 / 15 m	

	Rosse Vleermuis	10 / 60 m	
vijvers, meertjes, vennen	Watervleermuis Dwergvleermuis Ruige Dwergvleerm. Laatvlieger Rosse Vleermuis	0,5 m 2 / 5 m 2 / 5 m 5 / 15 m 10 / 60 m	zonder kroos boven oeverplanten
lantaarnpalen	Dwergvleermuis Laatvlieger Bosvleermuis Rosse Vleermuis	5 m 5 / 10 m 5 / 10 m 10 / 20 m	lieft wit licht lieft wit licht goed verlichte kruispunten
bosranden	Dwergvleermuis Laatvlieger Grootoorvleermuis Vale Vleermuis Rosse Vleermuis Bosvleermuis	2 / 25 m 5 / 15 m ? 0 / 2 m 10 / 30 m 10 / 30 m	hoog! laag!
bomenlanen	Ruige Dwergvleerm. Dwergvleermuis Baardvleermuis Vale Vleermuis Rosse Vleermuis	2 / 5 m 2 / 15 m 2 / 30 m 0 / 2 m 10 / 60 m	laag! boven de bermen
dicht bos	Grootoorvleermuis Baardvleermuis	0,5 / 15 m 1 / 3 m	snel wisselend
open bos, parken , grote tuinen	Grootoorvleermuis Ruige Dwergvleerm. Dwergvleermuis Laatvlieger Baardvleermuis Bosvleermuis Rosse Vleermuis	0,5 / 15 m 2 / 5 m 2 / 15 m 5 / 15 m 2 / 5 m 5 / 15 m 10 / 15 m	open plekken
huizen bebouwde kom	Dwergvleermuis	2 / 10 m	

Kolonieplaatsen

biotoop-type

holle bomen, nestkasten	Watervleermuis Grootoor vleermuis Ruige Dwergvleermuis Rosse Vleermuis Bosvleermuis Baardvleermuis Meervleermuis Dwergvleermuis Laatvlieger
spouwmuren	Dwergvleermuis Baardvleermuis Rosse Vleermuis Grootoorvleermuis Laatvlieger
dakpannen, houtwerk buiten	Dwergvleermuis Baardvleermuis Rosse Vleermuis Grootoorvleermuis Laatvlieger
zolders kerken en andere oude gebouwen	Watervleermuis Ingekorven Vleermuis Vale Vleermuis Baardvleermuis Meervleermuis Grootoorvleermuis Grijze Grootoorvleermuis Laatvlieger Rosse Vleermuis Watervleermuis
schoorstenen vensterluiken grotten, bunkers, kelders	Grote Hoefijzerneusvleermuis Kleine Hoefijzerneusvleermuis Ingekorven Vleermuis
Slaapplaatsen	
vensterluiken	Laatvlieger Baardvleermuis Ruige Dwergvleermuis Dwergvleermuis
nestkasten	Ruige Dwergvleermuis Rosse Vleermuis Grootoorvleermuis

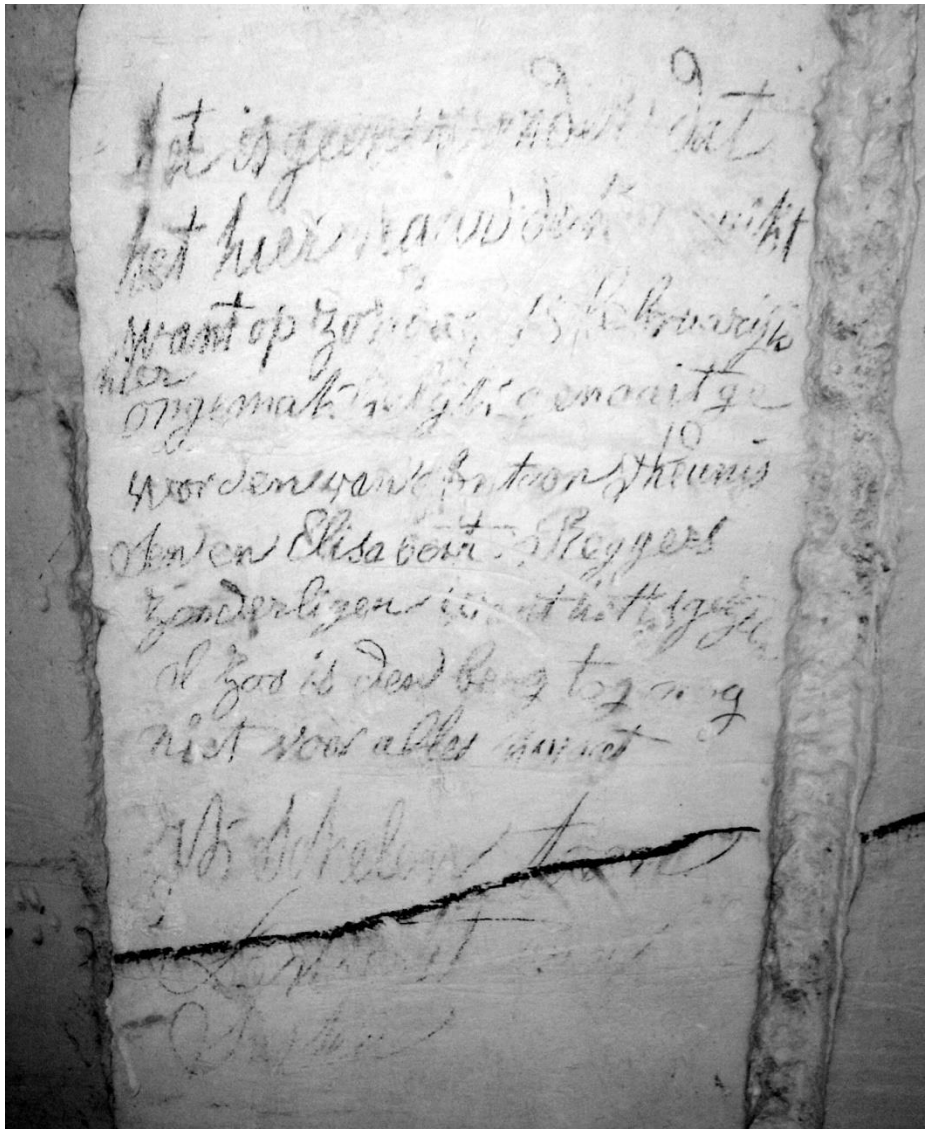
binnenshuis achter gordijnen gestapeld open haard hout	Dwergvleermuis Ruige Dwergvleermuis Ruige Dwergvleermuis
---	--

Vliegroutes

langs bosranden en door bomenlanen	Baardvleermuis Watervleermuis Laatvlieger Dwergvleermuis Grootoorvleermuis	1 / 3 m 2 / 3 m 5 / 10 m 2 / 25 m 1 / 5 m	
langs heggen, houtwallen	Watervleermuis Dwergvleermuis Laatvlieger	2 / 3 m 2 / 25 m 5 / 10 m	windluwe zijde windluwe zijde
holle weggetjes	Watervleermuis Dwergvleermuis Grootoorvleermuis	1 / 3 m 1 / 3 m 1 / 3 m	
langs verlichte wegen	Dwergvleermuis Laatvlieger	5 m 5 / 10 m	
over kanalen, sloten, rivieren	Meervleermuis Watervleermuis Rosse Vleermuis	0,5 / 1 m 0,5 m 10 / 60 m	boven beplanting
zonder kleinschalige landschapselementen te volgen	Rosse Vleermuis Bosvleermuis Laatvlieger	20 / 100 m 10 / 60 m 10 / 20 m	soms
dwars door bos	Grootoorvleermuis	1 / 20 m	

Taalkundige en seksuele exercities

Ergens in de Lacroixberg vind je onderstaande opschrift.

Voor zover leesbaar, want een woord is half uitgewist, staat er:

*het is geen wonder dat
het hier naar de kont ruikt
want op zondag 15 februari is
hier
ongemakkelijk genaait ge
worden van Antoons Theunis
sen en Elisabeth Reggers
zonder ligen want het is gezien
al zoo is den berg tog nog
niet voor alleset
Ik schelen toon
Lenaert
Sussen*

De strekking van de tekst laat niets te wensen over. Toch kun je nog 2 à 3 observaties doen:

- 1) Bij die riekende kont denken wij tegenwoordig in de eerste plaats aan een achterwerk. In sommige dialecten en oudere vormen van het Nederlands is het echter in de eerste plaats de aanduiding van het vrouwelijk geslachtsorgaan. Denk maar aan de vergelijkbare Engelse aanduiding; of aan Nederlandse uitdrukkingen als "De koe het kalf uit de kont kijken". Een erg vrouwvriendelijk iemand lijkt die schele Toon intussen niet.
- 2) Er staat "zonder ligen". Hoe dan ook, in deze spelling kennen we het woord niet: we kennen "liegen" en "liggen". Welk zou de auteur bedoeld hebben: wil hij het waarheidsgehalte van zijn observatie benadrukken en daarover niet liegen, of nam hij het paar waar in een vorm van seksuele gymnastiek? In beide gevallen is de verzekering dat hij het echt heeft gezien helemaal op zijn plaats.
- 3) Het onleesbare woord eindigt op "..et". Met enige fantasie kun je van de rest zowel "goet" als "quaet" maken. Voor beide lezingen valt in dit kader iets te zeggen.

Overigens tref je dit soort schimpscheuten vaker in de Lacroix aan. Misschien een volgende keer meer.

Hans Ogg
Frans Willems

Vulpes vulpes

Ben je lekker in je eentje aan het “onderzoeken” in de Boerenberg, krijg je eensklaps het gevoel dat je niet alleen bent. Dat was je ook niet, want een 50-tal meter verder is je bergmaatje (in dit specifieke geval zeg maar zeker maat) ook aan het inventariseren. Maar toch..... je voelt gewoon dat je niet alleen bent en je krijgt het bijna zekere gevoel dat een paar ogen op je gericht zijn.

Stiekem naar links kijken, niet te vlug bewegen en een paar vossenogen lichten op. Het beestje zit opgesloten in een nauw hoekje en kan maar één kant op: die van jou, maar daar heeft hij toch het lef niet voor. Prachtig, life televisie, een vos in-het-eggie. Was hij aan het rusten, verkennen, fourageren? Het rook ook al overal naar vos.

Rustig en kalm het fototoestel gericht en meneer of mevrouw vereeuwigd. Hopen dat de opname scherp is. En dat is inderdaad het geval, gezien het resultaat.

Peter Jennekens bedankt voor je geduld en daardoor ook voor de geslaagde foto.

John Hageman

MEET THE UNDERGROUND PRESS

“Mergelgrotten, ‘heerlijk’ veelzijdig” (*Sakosj, sept okt 2014*): in 2000 kreeg de zuivelhoeve ‘t Wanhof de vraag van de gemeente Riemst om een streekproduct te ontwikkelen en dat werd “grottenkaas”. Omdat ze geen eigen rijpingskamer hadden kozen ze voor de gangen van de **KUIL onder de LINDESTRAAT** in Zichen, die met een constante temperatuur tussen 9 en 12 graden en een luchtvochtigheid van 99% de ideale oplossing bleken. De kazen worden er 6 tot 8 weken gerijpt en waarbij ze ook nog eens ingewassen worden met grottenbier en een schimmelbacterie, om op die manier de unieke smaak te verkrijgen.

“Een hele wereld onder de grond” (*Dagblad de Limburger van 28 oktober 2014*): de columnist **Guus URLINGS** bracht een deel van zijn jeugd door in de grotten van de **BEMELERBERG** en verhaalt van zijn spannende avonturen met heksen, kilometers gangen naar Valkenburg, diepe putten en zorgvuldig gecamoufleerde “relaxgrotjes” met een hoop (lege) sigarettenpakjes en een stapel blaadjes met dames *au naturel*.

“Kerstverhaal komt tot leven” (*Dagblad de Limburger van 7 en 8 november 2014*) en **“De grootste ondergrondse kerststal”** (*De Weekkrant van 12 november 2014*): meer dan achtduizend kruiwagens waren nodig om het ondergrondse kerstverhaal in de **WILHELMINAGROEVE** en **PANORAMAGROT** in Valkenburg tot leven te laten komen. Daarna gingen de zogenaamde zandcarvers aan de slag om het complete kerstverhaal gestalte te geven met het thema van dit jaar: Volg de ster van Bethlehem.

“Trouwen in Valkenburg kan dag en nacht en overal” (*DdL van 19 november 2014*): om drie uur ‘s nachts in een **GROT** trouwen of tijdens het ochtendgloren in een kasteelruïne in het huwelijk treden. Over pakweg anderhalve maand is het mogelijk in Valkenburg. De gemeente is in trek bij koppels die hun liefde formeel willen bevestigen en speelt daar op in. Vanaf volgend jaar kunnen geliefden 24 uur per dag, 7 dagen per week op elke gewenste en door de gemeente goedgekeurde locatie trouwen.

“Nieuwe kijk op de vesting” (*DdL van 6 december 2014*): in zijn nieuwe boek werpt **Jacquo SILVERTANT** een verrassend licht op de historie van de middeleeuwse vesting Valkenburg. De afgelopen jaren zijn diverse ontdekkingen gedaan, zoals het ontstaan van de vesting. Zo werd in 2012 een *missing link* in de geschiedschrijverij ontdekt in de vorm van een mergelgroeve uit 1140.

“Druk, druk, druk in Valkenburg” (*DdL van 8 december 2014*): een traditionele foto voor de kerstdagen in Valkenburg: overvolle straten en lange files wachtenden voor de ingangen van de **FLUWEELENGROT** en de **GEMEENTEGROT**, waar de kerstmarkten worden gehouden. Sinds de opening op 14 november hebben al 70.000 mensen de Fluweelengrot bezocht, gelijk aan het vorig jaar. Bij de Gemeentegrot denken ze dat er dit jaar al meer mensen zijn gekomen.

Met dank aan de trouwe correspondenten Alan Claessens, Paul van der Pas en Herman de Swart,

Voor knipsels, kopieën en uittreksels kunt u altijd terecht op het bekende adres: Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne-Riemst. Telefoon/fax 012-454059. E-mail: tbreuls@telenet.be.

Groeven in beheer bij de stichting Ir. D.C. van Schaik:

Bovengenoemde organisatie heeft een aantal groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve.
Voor het bezoeken van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder.

Bij inbraak in één van deze groeven:

Bij constatering van inbraak en of vernielingen aan een van de groeven dit direct melden. liefst dezelfde dag nog.

Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is. dan de volgende op de lijst.

1e Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hieronder.

2^e Olav Hensing, Technische Commissie: 06 . 557 78 846.

3^e leder bestuurslid van de Van Schaikstichting. Voor namen en telefoonnummers, zie pagina . 2

De Van Schaikstichting stelt zich ten doel de afsluiting van de groeve binnen 24 uur te herstellen.

Voor meer informatie: www.vanschaikstichting.nl

Groeve:	Beheerder:	Telefoon:
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212 45 40 59
Fallenberggroeve (niet toegankelijk)	jim jansen	06-5268 34 60
	Ger Beckers	043-367 08 57
Gewandgroeven	Hub Geurts	043-60 1 24 16
Heerderberg (niet toegankelijk)	Jan Laumen	043-364 1803
Heideberggroeve	Hub Geurts	043-60 1 24 16
Houbensbergske		
Groeve de Keel	Luc Walschot	00-3212441350
Koeleboschgroeve		
Groeve Eys	Wim Kneepkens	043-347 1 1 88
Keldertjes Slavante	Wil Ramaekers	043-364 52 39
Nieuwe Groeve	Stefan jerzykowski	
Roothergroeve	john Hageman	043-364 54 19
Scharnderberg (niet toegankelijk)	john Knubben	043-361 12 27
Scheuldergroeve	Jan-Paul van der Pas	043-363 6440
Theunisgroeve	Paul Magielse	

De Sint-Pietersberg:

De Sint-Pietersberg wordt beheerd door de Vereniging Natuurmonumenten. De SOK heeft een collectieve onderzoeksvergunning voor de Zonneberg, het Noordelijk Gangenstelsel en het gebied onder het Fort.

Onderzoeksaanvragen moeten ingediend worden bij het secretariaat van de SOK.

Toezichthouder van de beide groeven is Harm Hovens, telefoon: 06-558 25 192.

Bij onraad of calamiteiten kunt u ook de boswachter, Tim Koumans, contacteren, telefoon: 06-832 15 415.

De SOK-Info

is een uitgave van de

Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven,
Natuurhistorisch Genootschap Limburg.